

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

6 november 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUUR, LANDBOUW, VISSERIJ EN
PLATTELANDSBELEID EN RUIMTELIJKE ORDERING EN ONROEREND ERFGOED

INHOUD

Interpellatie van de heer André Van Nieuwkerke tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de vernietiging van het ministerieel besluit Strand en Dijk Knokke-Heist van 19 september 2005 door de Raad van State en de gevolgen ervan

1

Vraag om uitleg van mevrouw Michèle Hostekint tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de mogelijkheden tot erkenning van de relictten van de Eerste Wereldoorlog als UNESCO-erfgoed en de Vlaamse bescherming van deze relictten

4

Waarnemend voorzitter: de heer Karlos Callens

Interpellatie van de heer André Van Nieuwkerke tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de vernietiging van het ministerieel besluit Strand en Dijk Knokke-Heist van 19 september 2005 door de Raad van State en de gevolgen ervan

De voorzitter: De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ten gevolge van de uitspraak van de Raad van State van 4 september 2008 wordt het ministerieel besluit van 19 september 2005 in verband met strand en dijk Knokke-Heist eindelijk en met terugwerkende kracht vernietigd en is het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan van 12 mei 2005, zoals in alle kustgemeenten, nu ook in Knokke-Heist integraal van toepassing. In die zin geldt nu ook voor het mondaine Knokke-Heist het volgende stedenbouwkundige voorschrift: "Bij elk strandpark is een beperkte ondersteunende raamverkoop van drank en ijs toelaatbaar, met uitsluiting van een verbruiksruimte zoals terras of overdekte ruimte".

De horeca op de dijk in Knokke-Heist haalt opgelucht adem. Alle uitbatingen van restaurants, cafés en dergelijke meer zijn onderworpen aan allerlei wettelijke bepalingen inzake personeel, hygiëne en kwaliteit. Het strand is blijkbaar een andere wereld. Sinds de bewuste uitzondering via het ministerieel besluit is het strand van Knokke-Heist verworpen tot een enorme commerciële ruimte waar alles blijkbaar mogelijk is. Het meest frappant is dat de badkarhouders hun jeep gewoon op het strand parkeren. Er zijn terrassen van meer dan 100 vierkante meter, met koude en warme hapjes, cocktails, kreeften, drankhoekjes, massagesalons, internetverbindingen, televisie enzovoort. Dat klinkt allemaal prachtig, maar een paar meter verder op de dijk hebben de restaurant- en caféhouders allerlei beperkingen en zijn onderworpen aan allerlei eisen van kwaliteit en fiscaliteit. Ik denk bijvoorbeeld ook aan het feit dat men voor de muziek rechten aan SABAM moet betalen, terwijl dat op het strand niet gebeurt en er niet wordt opgetreden.

Dit heeft geleid tot enorme spanningen. Het gemeentebestuur van Knokke-Heist heeft altijd duidelijk de kant gekozen van de mensen die een uitbating hebben op het strand. U moet ook weten dat de stoeltjesverhuurders afgerond 1600 euro standgeld per jaar betalen, terwijl ze een enorme meerwaarde halen uit al die activiteiten. Ik

ben ook op de hoogte van het fenomeen van doorverhuren en onderaanneming op het strand voor gigantische sommen. Er wordt daar een handel gedreven tot en met.

Ik ben in 1998 begonnen met een eenzame tocht om eindelijk een strandordening te krijgen omdat er mastodonten verschenen, ook in gebieden die een hoge ecologische natuurwaarde hebben. Mijn bekommernis was om eens te ordenen wat kan en wat niet kan. Uiteindelijk is er een afspraak gemaakt tussen u mijnheer de minister, en de provincie West-Vlaanderen, waarbij aparte uitvoeringsplannen zijn opgesteld voor alle kustgemeenten. Dat vond ik een zeer goed idee.

Knokke-Heist is om welke reden dan ook een uitzondering gebleven, maar moet zich nu ook aanpassen aan de algemene normen. Ik denk niet dat men zich zal neerleggen bij die normen, ik geloof daar niet meer in. Ik heb ook zeer goede aanwijzingen dat de politie niet zal optreden. En ondanks vaststellingen door deurdwaarders sedert 4 september doet men gewoon voort. Ook op politiek vlak probeert men via allerlei kanalen het provinciebestuur te beïnvloeden om terug een uitzondering te verkrijgen.

Ik heb uit goede bron vernomen dat de provincie niet bereid zal zijn om nog uitzonderingen toe te laten of daaraan mee te werken. Ik heb geen vertrouwen in de lokale politie en de lokale ambtenarij om daar werkelijk toezicht op te houden. Zelfs de eigen lastenboeken worden niet nageleefd. Ook bepaalde recente uitspraken in de pers zijn van een teneur die ik niet wens.

Daarom richt ik al mijn hoop op de minister van Ruimtelijke Ordening. Het Vlaamse Gewest is eigenaar van het strand. Vanaf nu kan worden opgetreden. Ik ga het niet hebben over allerlei mooie voorbeelden van Surfers Paradise, de feesten en dergelijke. Dat kan daar allemaal, maar het mag niet. Ik ga niet praten over de bouwovertradingen. Het mag niet maar het kan daar allemaal. Ik denk niet dat dat het beleid van Vlaanderen is, en ook het strand valt onder dat beleid.

Vandaar mijn nogal strenge vraagstelling. Ik lach hier niet mee, mijnheer de voorzitter, al is het bijna lachwekkend wat daar allemaal kan en dat daartegen niets wordt ondernomen! Sedert 4 september is er de afspraak van de Raad van State. De stedenbouwkundige inspectie kan optreden op basis van die uitspraak. Is er al opgetreden, en zo neen, waarom niet?

Ik geloof niet dat Knokke-Heist zich zomaar zal aanpassen. Ik stel voor om de gemeente een jaar te geven om zich onder toezicht van het Vlaamse Gewest aan de

provinciale uitvoeringsbesluiten en -plannen aan te passen. Indien ze dat niet wil doen en volhardt in de boosheid, zou ik voorstellen om de concessie van die kustgemeente over te nemen en het Vlaamse Gewest zelf die concessie te laten uitvoeren in de geest van de reglementering.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, het is correct dat de Raad van State bij arrest nummer 186.070 van 4 september 2008 het besluit vernietigde waarmee het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Strand en dijk Knokke-Heist' werd goedgekeurd, in zoverre, ik citeer: "het gedeeltelijk goedkeuring onthoudt aan het stedenbouwkundig voorschrift artikel 12, paragraaf 3, 2". Het gaat dus om een gedeeltelijke vernietiging die, zoals de heer Van Nieuwkerke concludeert, tot gevolg heeft dat ondertussen het betrokken voorschrift, dat betrekking heeft op de toelaatbaarheid van voorzieningen op het strand, integraal van toepassing is zoals het door de provincieraad was vastgesteld. Het betrokken provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan was trouwens door de goedkeuring voor het overige al langer van toepassing.

De heer Van Nieuwkerke concludeert dus terecht uit het arrest dat thans een aantal voorzieningen niet meer toelaatbaar zijn, of toch niet meer op dezelfde manier, waar ze tot vóór het arrest wel toelaatbaar geacht werden. De Vlaamse overheid gaat er vanzelfsprekend van uit dat de betrokken uitbaters en vooral de lokale overheid het nodige zullen doen om zich in regel te stellen met de geldende voorschriften. Aangezien de toeristische sector aan onze kust thans het laagseizoen ingaat, veronderstel ik dan ook dat de benodigde aanpassingen vanuit puur praktisch oogpunt iets gemakkelijker kunnen gebeuren dan wanneer we ons in het midden van het hoogseizoen zouden bevinden. Nu alles op een laag pitje staat, is dus het moment gekomen om te doen wat er moet gebeuren.

Met deze gegevens in het achterhoofd, probeer ik te antwoorden op uw deelvragen. Het eerste punt is een heikele discussie waarover we in deze commissie al menig keer van gedachten hebben gewisseld, maar ik zal het nog maar eens stellen: de stedenbouwkundige inspectie ontleent haar taken rechtstreeks aan het decreet Ruimtelijke Ordening, waardoor de inspecteurs dus autonoom bevoegd zijn en optreden zonder enige inbreng van de bevoegde minister. Ik heb in dit dossier ook de opinie en het standpunt gevraagd van het agentschap Inspectie. Dat heeft sinds het arrest van 4 september 2008 nog niet opgetreden met, bijvoorbeeld, processen-verbaal of stakingsbevelen.

De inspectie laat mij daarnaast weten dat de handhaving van de stedenbouwkundige voorschriften van het betrokken provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan, inzonderheid wat betreft de toelaatbaarheid van bepaalde voorzieningen

op het strand, geen prioriteit kan zijn voor de inspectie op Vlaams niveau. Volgens het agentschap Inspectie is deze taak in eerste instantie weggelegd voor de lokale politie en ambtenaren, en desgevallend voor de provinciale ambtenaren met handhavingsbevoegdheid. Ik kan begrip opbrengen voor dit standpunt van de Inspectie. Het is aan haar om, wanneer er bij grote nalatigheid niets gebeurt, al dan niet op te treden. U kent ongetwijfeld het dynamisme van de heer Hubert Bloemen, die de inspectie op een meer dan voorbeeldige en vooral efficiënte manier leidt.

Voor zover het nog nodig is, wil ik nog meegeven dat in dit geval de weg van de administratieve handhaving meer aangewezen lijkt dan de strafrechtelijke. Dit is ook een suggestie die van de inspectie komt. Optreden door stakingsbevelen en het eventueel opleggen van boetes zal allicht werkbaarder zijn dan het instellen van vervolging via het parket. De staking van een stedenbouwkundige overtreding bevelen behoort perfect tot de bevoegdheid van de politiediensten en de lokale en provinciale ambtenaren belast met handhavingsbevoegdheden. Een stakingsbevel moet weliswaar worden bekrachtigd door de stedenbouwkundige inspecteur, en het spreekt voor zich dat onze inspectie zich volop engageert om dit ook te doen. Het vaststellen van eventuele doorbrekingen van een stakingsbevel behoort opnieuw volledig tot de bevoegdheid van de lokale autoriteiten. Het eventueel doorbreken van een bekrachtigd stakingsbevel resulteert onmiddellijk en automatisch in een geldboete van 5000 euro, die wordt afgehandeld door de rekenplichtige van het Herstelfonds. De inning van die 5000 euro gebeurt dus op Vlaams niveau.

Mijnheer Van Nieuwkerke, uw intentieanalyse is: ze gaan niets doen. Ik geloof altijd in de goedheid van de mensen en ga ervan uit, gelet op het arrest van 4 september, dat de gemeente als autoriteit zal doen wat ze moet doen. U stelt voor om de gemeente Knokke-Heist onder curatele te plaatsen met het oog op de toepassing van de regels uit het ruimtelijk uitvoeringsplan 'strand en dijk'. Ik begrijp wat u bedoelt, maar we zijn verplicht om enig juridisch respect te vertonen voor onze eigen spelregels. U weet dat inzake ruimtelijke ordening de Vlaamse Regering en ikzelf onze bevoegdheden nog steeds ontleen aan het decreet Ruimtelijke Ordening van 18 mei 1999, waar een curatele inzake toepassing van stedenbouwkundige voorschriften bij mijn weten nergens staat ingeschreven.

Zoals ook in het antwoord op de eerste vraag al aan bod kwam, behoort de handhaving van stedenbouwkundige voorschriften en de beteugeling van overtredingen daartegen tot de bevoegdheid van de inspectie, de politiediensten en de lokale en provinciale ambtenaren met handhavingsbevoegdheid. Ik kan daar slechts aan toevoegen dat ikzelf ingevolge het decreet betreffende de ruimtelijke ordening wel taken van specifiek

administratief toezicht kreeg toegewezen, maar geen rol heb in het algemeen administratief toezicht op de lokale besturen, als dat al aan de orde zou zijn. Het algemeen administratief toezicht op de gemeentebesturen berust bij de provinciegouverneurs en in tweede orde bij de minister van Binnenlands Bestuur, de heer Keulen. Algemeen gesteld kunnen zij optreden indien een gemeentebestuur de wetgeving en reglementering niet naleeft.

Vorig jaar ben ik nog te gast geweest bij het college van gouverneurs om zeer intensief te overleggen over de bevoegdheid inzake ruimtelijke ordening, het opstellen van ruimtelijke uitvoeringsplannen, het voldoen aan de vijf ontvoogdingsvoorwaarden en het mee participeren aan het gevraagde lokale handhavingsbeleid. En, ere wie ere toekomt, het was vooral onder impuls van gouverneur De Witte van Vlaams-Brabant dat stappen vooruit werden gezet. Ook gouverneur Denys van Oost-Vlaanderen was zeer begaan met de zaak. Dat heeft trouwens geleid tot een verstrakking van de begrotingsinstructies voor gemeenten, vooral met betrekking tot het opstellen van de rapportering en de jaarprogrammatie.

Wat het algemeen administratief toezicht betreft, en zeker gelet op het delicate van deze materie, kunnen de gouverneur van West-Vlaanderen en zijn deputatie een belangrijke rol spelen indien dat nodig zou zijn. We moeten de betrokken gemeente wel de kans geven te doen wat er moet gebeuren.

Ook voor het antwoord op de derde vraag moet ik de verdeling van bevoegdheden tussen de verschillende overheden en binnen de Vlaamse Regering te berde brengen. Als minister van Ruimtelijke Ordening kan ik enkel wijzen op het algemene juridische principe dat individuele overheidshandelingen – beslissingen met individuele draagwijdte die dus geen verordenend karakter hebben – zich moeten inpassen in het wettelijke en reglementaire kader. Vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening betekent dit voor dit dossier concreet dat beslissingen inzake concessies niet in strijd kunnen zijn met stedenbouwkundige voorschriften, die immers een verordenende kracht hebben. Iedereen kent de werking van het aangehaalde juridische principe voor, bijvoorbeeld, stedenbouwkundige vergunningen en milieuvergunningen. Het is uiteraard op dezelfde manier ook van toepassing bij het toekennen van concessies. Maar als we het over die concessies hebben, houdt mijn bevoegdheid wel op bij het wijzen op de verordenende kracht van de stedenbouwkundige voorschriften. Ik ben uiteraard niet zelf bevoegd voor die concessies zelf of de reglementering daarover.

Mijnheer Van Nieuwkerke, terecht stelt u dat het strand eigendom is van het Vlaamse Gewest. Het beheer van dat strand valt onder de bevoegdheid van het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust. Als het over concessies gaat, ligt de opdracht bij dat agentschap, dat

ressorteert onder de bevoegdheid van mijn goede collega van Openbare Werken. Daar wordt geoordeeld over de invulling of de wijziging van het concessiebeleid.

Mijnheer de voorzitter, ik zou willen afronden met een politieke beschouwing. Het arrest van de Raad van State is niet voor interpretatie vatbaar. Het is zeer duidelijk. Wat de persoonlijke voorkeur van de gemeente ook moge zijn, het is belangrijk dat de gemeente doet wat ze moet doen, namelijk de wet en de voorschriften naleven, zeker met betrekking tot de stedenbouwkundige voorschriften van het provinciaal ruimtelijk structuurplan. Ik neem aan dat de gouverneur en de deputatie een belangrijke rol kunnen spelen bij het administratief toezicht.

Ondertussen hebt u begrepen dat niet alleen de lokale ambtenaren bevoegd voor de handhaving, maar ook de provinciale ambtenaren met handhavingsbevoegdheid kunnen optreden. Vanzelfsprekend zal de inspectie waakzaam toekijken. Ze voelt zich echter niet geroepen om morgen uit te rukken naar het strand van Knokke. Ze gaat ervan uit dat daar gebeurt wat moet gebeuren. Indien dat niet het geval is, staat het in de sterren geschreven dat mijn goede vriend Bloemen zal uitrukken.

De voorzitter: De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke: Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik weet ondertussen dat u steeds een zeer gefundeerd antwoord geeft. We kennen nu het arrest van de Raad van State. Het moet opgevolgd worden. Het is een understatement als ik zeg dat ik niet geloof dat men het op het lokale niveau ernstig zou nemen.

De provincies twijfelen soms over hun bevoegdheid ter zake. Ze openen de paraplu en verwijzen voor de inspectie en toezicht naar het Vlaamse Gewest. Ze hebben echter ook hun rol te spelen.

De afgelopen jaren heb ik geprobeerd om via de minister van Openbare Werken, die ook bevoegd is voor het strand, een beetje druk te zetten. Tot mijn grote spijt is dat niet zo goed gelukt.

Het is geen gezonde toestand als de ene gemeente kan doen wat ze wil, terwijl de andere zich aan de regels houdt. Voor de horeca is het ook geen pretje. Voor hun deur kan blijkbaar alles, maar in hun zaak niets.

Mijnheer de minister, ik ben tevreden met het antwoord.

Minister Dirk Van Mechelen: Ik wil daar nog aan toevoegen dat ik uitdrukkelijk aan het agentschap zal vragen om contact op te nemen met de provincie. Wat

de handhaving betreft, kan er geen enkele onduidelijkheid bestaan. In eerste instantie ga ik er echter van uit dat het lokale gemeentebestuur zijn verantwoordelijkheid opneemt. Of de gemeente dat nu graag heeft of niet is niet aan de orde. De spelregels zijn nu bepaald. Ze moeten opgevolgd worden, ook door de gemeente Knokke-Heist.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Michèle Hostekint tot de heer Dirk Van Mechelen, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de mogelijkheden tot erkenning van de relictten van de Eerste Wereldoorlog als UNESCO-erfgoed en de Vlaamse bescherming van deze relictten

De voorzitter: Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik trap waarschijnlijk een open deur in als ik stel dat de bescherming van het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog essentieel is in een duurzaam zorgbeleid rond oorlog en vrede in de Westhoek. Zonder een degelijke bescherming verdwijnen op termijn alle sporen van de Eerste Wereldoorlog. De voorbije vijf jaar werden de relictten uit de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek geïnventariseerd. Sinds 2002 is de 'Westhoek. Relicten van de Eerste Wereldoorlog' ook opgenomen op de indicatieve lijst van het cultureel en natuurlijk werelderfgoed van de UNESCO. Een effectieve opname van het oorlogserfgoed op de lijst van de UNESCO zou uiteraard een belangrijke internationale erkenning betekenen en een duidelijk signaal zijn dat we vanuit alle beleidsniveaus moeten werken aan het behoud van deze relictten.

Het oorlogserfgoed is nu een aantal jaar opgenomen op de indicatieve UNESCO-lijst. In het licht van de herdenking van 100 jaar Eerste Wereldoorlog is het naar onze overtuiging tijd om na te denken hoe we kunnen zorgen dat het oorlogserfgoed van de Westhoek effectief wordt opgenomen als UNESCO-erfgoed.

Mijnheer de minister, via de media hebben we met genoeg vernomen dat uw diensten bezig zijn met het dossier en dat ze de verschillende mogelijkheden onderzoeken. In de briefwisseling die hierover met het provinciebestuur van West-Vlaanderen werd gevoerd, werd alvast een belangrijke tip meegegeven. Alvorens een dossier ontvankelijk verklaard kan worden voor UNESCO-erkenning, moeten bepaalde voorwaarden vervuld worden. Een belangrijke voorwaarde is dat alle regionale én nationale beschermingsmogelijkheden uitgeput

moeten zijn. Met andere woorden: erfgoed dat als UNESCO-werelderfgoed erkend wordt, is al beschermd op nationaal en/of regionaal vlak.

U zult het met mij eens zijn, mijnheer de minister, dat dit alles van historisch belang is. Dit erfgoed is zeer waardevol. We willen er bij de Vlaamse Regering en vooral bij u, als minister Onroerend Erfgoed, dan ook op aandringen om dringend alle nodige maatregelen te nemen om het erfgoed van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek integraal te beschermen.

Welke maatregelen werden er vanuit uw bevoegdheid genomen om de belangrijke oorlogsmonumenten en herdenkingsplaatsen rond Wereldoorlog I in de Westhoek effectief te beschermen? Wat is uw strategie om de rest van het in de eerder genoemde inventaris vermelde WO I-erfgoed te beschermen en waar nodig te consolideren en/of te restaureren? We denken hierbij bijvoorbeeld aan de Duitse bunker bij de Dodengang in Diksmuide en de vele andere oorlogsbunkers en relictten van het IJzerfront, alsook aan het erfgoed in het Ieperse van het Brits-Duitse front.

In de wetenschap dat een UNESCO-erkenning van het WO I-front in de Westhoek uiterst belangrijk kan zijn voor een duurzame bescherming en de verdere toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de Westhoek, had ik graag geweten wat uw visie is om zowel het Belgisch-Duitse IJzerfront als het Brits-Duitse front in Ieper-Langemark-Zonnebeke actief te betrekken bij een duurzame bescherming van erfgoed.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

De heer Stefaan Sintobin: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, dit is een heel interessante vraag, maar het is natuurlijk niet de eerste keer dat we hier spreken over het oorlogserfgoed. Eigenlijk worden er al de hele legislatuur vragen over gesteld, en niet alleen in deze commissie. Ook in de commissie voor Toerisme hebben we bijvoorbeeld al verschillende malen gesproken over de bescherming van het oorlogserfgoed.

Het is niet aan mij om de Vlaamse Regering te steunen, maar we mogen toch zeggen dat er de afgelopen vier jaar al wat initiatieven zijn genomen. Onlangs zijn enkele militaire begraafplaatsen beschermd. Er wordt ook werk gemaakt van de bescherming van standbeelden, er worden onderzoeken gedaan naar de mogelijke bescherming van frontlinies en dergelijke meer.

Ik vind dat de vraag hier op haar plaats is. Het komt er immers niet alleen op aan om op de lijst van de UNESCO te staan – wat natuurlijk ook heel belangrijk is – maar het gaat eveneens over het feit dat alles in het teken staat van de herdenking van 100 jaar Grote

Oorlog in 2014-2018. Vandaag staat er in de krant een dubbel artikel over het oorlogserfgoed en het belang van toerisme in die sector. De directeur van Westtoer verwacht voor de herdenking van 90 jaar Wapenstilstand al een pak bezoekers, maar voor 2014-2018 verwacht men maar liefst 2,5 miljoen bezoekers in de Westhoek. Dat is fenomenaal. De directeur van Westtoer, Stefaan Gheysen, kan dat naar eigen zeggen met niets beter vergelijken dan met de Wereldtentoonstelling van '58.

Ik onderschrijf de vraag van mevrouw Hostekint dan ook volledig. Het wordt wellicht een proces dat nog een tijd zal duren. Laat ons hopen dat de volgende Vlaamse Regering evenveel aandacht besteedt aan het project 2014-2018. Ik heb gemerkt dat er in de begroting voor Toerisme al een bepaald bedrag is uitgetrokken om dit project voor te bereiden.

Ik wil nog op één gevaar wijzen met betrekking tot de integrale bescherming. We mogen niet uit het oog verliezen dat er ook nog zoiets bestaat als een economische ontwikkeling van de Westhoek. We hebben een uitgebreide discussie gehad over de doortrekking van de A19 en over Pilkem Ridge. Ik heb u daar onlangs nog een vraag gesteld, mijnheer de minister. Maar we zullen die discussie hier niet opnieuw voeren.

Ik ben altijd een verdediger geweest van de bescherming van het oorlogserfgoed, maar daarbij moeten we ook de nodige aandacht hebben voor de economische ontwikkeling van de regio.

De heer Karlos Callens: Ik denk dat elke hier aanwezige West-Vlaming deze zaak zal verdedigen, omdat wij heel goed weten hoe belangrijk dit is voor de Westhoek. Als dit zou worden aanvaard door de UNESCO, is de kans bovendien groot dat het onderhoud en het financiële plaatje dat daaraan vast hangt, niet alleen zal worden gedragen door de Vlamingen, maar ook door anderen die daar veel belang aan hechten, zoals de Engelsen, de Duitsers enzovoort. Ook zij zouden dan hun bijdrage kunnen leveren.

Elke West-Vlaming, en bij uitbreiding elke Vlaming, staat er ongetwijfeld achter dat dit erfgoed wordt en blijft.

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, dit is inderdaad niet alleen historisch belangrijk, maar kan ook toeristisch-recreatief een grote meerwaarde betekenen voor de regio.

Ik wil dit debat echter opentrekken en verder kijken dan de Westhoek. Het is evident dat daar de concentratie ligt, maar ook in andere delen van West-Vlaanderen zijn

er belangrijke relictten van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Ik denk bijvoorbeeld aan de kust, met de Atlantikwall en alles wat ermee te maken heeft, of de Lange Max in Koekelare. Ook die hebben zeker hun waarde en moeten bijgevolg worden meegenomen in dit verhaal.

Mijnheer de minister, u hebt in het verleden al een aantal vragen over deze materie beantwoord, onder andere in het kader van de thematisch-typologische mogelijkheden die ter zake worden geboden. In de begroting worden daar ook inspanningen voor gedaan.

Dit is een heel belangrijke vraag. Deze materie is heel belangrijk voor West-Vlaanderen, maar ook voor de rest van Vlaanderen.

De voorzitter: Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen: Mijnheer de voorzitter, collega's, het doet deugd dat er veel vragen zijn over deze problematiek. Dat is de beste manier om er de parlementaire en ministeriële aandacht op te blijven vestigen. Het minste wat je kunt zeggen, is dat er vandaag meer dan ooit een enorm draagvlak is voor heel ons werelderfgoed met betrekking tot de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.

Zoals u terecht aangeeft in uw vraagstelling, mevrouw Hostekint, is een van de basisvoorwaarden om voor erkenning als werelderfgoed in aanmerking te komen, dat het desbetreffende erfgoed op het geëigende niveau is beschermd. In ons land is dat een bescherming op gewestniveau. Dat heeft bij sommigen al voor een cultuurschok gezorgd, maar daar kom ik later op terug.

Met de Inventaris 1914-2014 werd een grootschalig inventarisatie- en beschermingstraject opgestart, dat ertoe moet leiden dat alle relevante erfgoed in heel Vlaanderen uit deze periode op de meest adequate manier wordt beschermd. Zoals de heer De Klerck terecht opmerkte, maken we daarbij gebruik van de thematisch-typologische aanpak, die de standaard is geworden voor de bescherming en het beschermingsbeleid en die nu ook volledige ingang heeft gevonden bij onze eigen administratie.

De thematisch-typologische aanpak maakt het mogelijk om op Vlaams niveau de relevantie van een eventuele bescherming objectief te kunnen afwegen op basis van criterianota's. Om alles zo optimaal mogelijk te laten verlopen, wordt er gewerkt met een aantal deeldossiers. Het eerste dossier dat daarbij aan bod kwam, was het dossier van de militaire begraafplaatsen. Er is intussen ook een dossier opgestart met betrekking tot de artistieke gedenktekens. Daarvan is nu een eerste pakket van 34 stuks in uitvoering.

In het voorjaar 2009 volgt ook nog het dossier van de bunkers en andere verdedigingswerken. Tegelijkertijd wordt ook een dossier voorbereid over tijdelijke – al dan niet militaire – constructies, zoals legerbarakken en de fameuze noodwoningen: houten woningen die meestal in het schotsveld van forten stonden, en waarvan er nog een aantal schaarse exemplaren te ontdekken zijn. Deze hebben we tijdens de Open Monumentendag 2007 in het zonnetje gezet en ik kan u verzekeren dat er pareltjes tussen zaten.

Dergelijke opzet is noodzakelijk en vooral aanvullend ten aanzien van een – laat ons eerlijk zijn – beperkt aantal oorlogsrelicten dat in het verleden reeds werd beschermd. Een voorbeeld is de Dodengang met inbegrip van de Duitse bunker die sinds 1992 als monument is beschermd.

Vanuit de thematisch-typologische aanpak wordt per thema of type een globale afweging gemaakt. Graag merk ik daarbij op dat omwille van de wisselwerking tussen het erfgoed van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog en indien relevant, het erfgoed uit beide wereldoorlogen tegelijkertijd werd beschermd. Zo werden bijvoorbeeld veel bunkerlinies tijdens beide oorlogen gebruikt.

De gelijktijdige bescherming deed zich bijvoorbeeld voor bij het voor mij ontzettend boeiende dossier van de militaire begraafplaatsen. Dat was het eerste omvangrijke dossier dat geleid heeft tot de bescherming van 159 Belgische, Duitse, Franse, Poolse en Amerikaanse begraafplaatsen en begraafplaatsen van het Britse Gemeenebest. Omdat het niet mogelijk was om op objectieve basis een onderscheid te maken tussen de verschillende begraafplaatsen werden ze alle 159 beschermd. Elk heeft immers zijn eigenheid en allemaal vertellen ze een eigen, even boeiend maar ook ingrijpend verhaal. Het was een mysterie waarom ze nog niet eerder beschermd werden, want dat leek me evident.

Toch heeft de bescherming ook geleid tot nogal wat reacties bij de betrokken overheden, want de meeste van die begraafplaatsen worden onderhouden met financiële middelen van buitenlandse mogendheden. Zo is er nogal wat commotie geweest over de Poolse begraafplaats van Lommel, want daarvoor was er net een heel renovatieproject aanbesteed. Dat heeft geleid tot een heel interessant bezoek van de Poolse ambassadeur en een militaire attaché. Ik heb hen moeten uitleggen dat dit geen bevoegdheid betreft van de federale minister van Landsverdediging, maar dat het, in dit niet zo eenvoudige land, de bevoegdheid is van de gewestelijke minister voor Onroerend Erfgoed. Eind goed, al goed, want het bezoek heeft geleid tot een verduidelijking van wat men kan en mag, en van wat wij kunnen doen voor hen. Daarmee werd de zaak op de beste manier afgesloten.

Een van de grote uitdagingen is de bescherming van de slagvelden zelf. Iedereen is het erover eens dat, alleen al

omwille van de omvang van de slagvelden, de klassieke beschermingsmogelijkheden niet bruikbaar zijn. We hebben nood aan een instrument dat het mogelijk maakt om zones met een grote omvang te beschermen, maar dit moet gebeuren op een voldoende flexibele manier, die werken op maat mogelijk maakt.

In het nieuwe decreet Onroerend Erfgoed, dat zoals u weet intens wordt voorbereid, is het de bedoeling om te voorzien in de uitbreiding van het bestaande beschermingsspoor van de ankerplaatsen en de erfgoedlandschappen. Nu blijven die beperkt tot de meest waardevolle landschappen, maar vanuit een integrale benadering is de uitbreiding tot alle vormen van erfgoed aangewezen. Nu wordt dit echt bekeken als een waardevol landschap en het is de bedoeling om dit te verruimen. Het spreekt voor zich dat een slagveld via dit beschermingsspoor op de meest adequate manier kan worden behouden. Bij een slagveld zijn zowel de landschappelijke context relevant, bijvoorbeeld de frontzone van de Ieperboog die verband hield met de heuvelzone rond de stad en de IJzer die in Diksmuide een bepalend element was, als het eventuele bouwkundig erfgoed, zoals bunkers en versterkingen, en het archeologische erfgoed, zoals dug-outs, loopgraven en op het slagveld achtergebleven relicten.

Concreet worden de erfgoedkenmerken en -waarden bij de aanduiding van een ankerplaats geduid en beschreven, en worden de maatregelen tot behoud of versterking van die erfgoedwaarden nadien in het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) vertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Deze manier van werken laat toe om gediversifieerd en voldoende flexibel een soort van maatwerk te leveren dat in een RUP het evenwicht vindt tussen alle belangen. Heel bijzonder is dat voor de eerste keer in de planologie, tijdens de planningsfase, rekening zal worden gehouden met dat oorlogserfgoed.

Graag illustreer ik dat aan de hand van het voorbeeld van een bunkerlinie, zoals de fameuze KW-linie, die in aanloop van de Tweede Wereldoorlog Koningshooikt met Waver verbond. Tot nu toe werden vooral individuele bunkers beschermd, bijvoorbeeld omdat ze goed bewaard of van een specifiek type waren. Zo'n bunker op zich zegt natuurlijk niet veel: veel van die bunkers bevinden zich in een weide of langs een baan. Zo'n bunker maakt deel uit van een linie en zo'n linie stond op haar beurt in verbinding met een andere linie en vormde een netwerk met een antitankgracht, zoals dat in mijn gemeente het geval is, een eerste linie, de tweede linie of een transmissielinie, en die stonden op hun beurt in relatie met een fort of andere versterking. Door dit planologisch ruimer aan te pakken, stappen we af van het monumentsgewijze klasseren van één bunker. We willen een bescherming op een hoger niveau realiseren via een planologische aanpak.

Via deze nieuwe methodiek willen we ook de slagvelden beschermen. Ik vertelde reeds dat het om nogal omvangrijke zones gaat. Ik geef u het voorbeeld van de Ieperboog: die was ongeveer 28 kilometer lang en 8 kilometer breed. Een flexibele aanpak op maat is dus absoluut aangewezen. We ondervinden nu al de eerste botsingen tussen belangen. Op dit ogenblik is er een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan in de maak voor Ieper in het licht van de afbakening van de kleinstedelijke gebieden en daaruit blijkt dat men een industrieterrein wil aanleggen dat voor een gedeelte in de slagveldzone zou liggen. Op dit ogenblik is er sprake van nogal wat informatie-uitwisseling, want we bekijken hoe we dit op de beste manier kunnen aanpakken.

Ik heb de indruk dat er in dit Vlaams Parlement een absolute meerderheid voorstander is om het objectief 2014 te halen, maar we moeten heel goed beseffen dat UNESCO, bij de beslissing om dit soort van dossiers op het niveau van het werelderfgoed te plaatsen, er erg veel belang aan hecht dat het gaat over beschermingen van werelderfgoed in een kwalitatief ruimtelijk kader. Het dossier van de begijnhoven is daar een voorbeeld van. Zo kwam het begijnhof van Antwerpen niet op de lijst van werelderfgoed terecht, omdat men in het begijnhof twee grote appartementsgebouwen ziet staan. Volgens UNESCO is de werelderfgoedwaarde verloren gegaan door de ruimtelijke context.

Als we de ambitie hebben om in te zetten op het objectief 2014 en ervoor te gaan, dan moeten we goed beseffen dat dit beperkingen zal inhouden voor andere activiteiten of dat er eventueel naar andere ruimtelijke oplossingen moet worden gezocht. Om dit tot een goed einde te brengen, zullen we de absolute medewerking nodig hebben van alle lokale besturen en ook van de provinciebesturen die betrokken zijn bij planningsinitiatieven.

In functie van deze vrijwaring zijn we ondertussen begonnen met het stelselmatig in kaart brengen van zo veel mogelijk boven- en ondergrondse relictten uit de Eerste Wereldoorlog. We doen dat op basis van archiefonderzoek. We hebben een enorm voordeel, want bij mijn weten is er geen enkele andere regio in Europa die zo onderhevig is geweest aan de luchtfotografie om militaire redenen. We doen dit ook aan de hand van analyses van de zogenaamde loopgravenkaarten, want ook op dat vlak is er een schat aan informatie beschikbaar. We zijn ook bezig met vaststellingen op het terrein, bijvoorbeeld via ervaringsgetuigenissen van landbouwers of door wetenschappelijke evaluatie via proefsleuven – denken we maar aan Pilkem Ridge, dat we onderzochten in het kader van de mogelijke nieuwe verbindingsweg. Momenteel wordt er ook een proefproject gerealiseerd in samenwerking met de gemeente Zonnebeke.

Concreet wordt al deze informatie gegeorefereerd via een GIS-toepassing. Het spreekt voor zich dat de

opbouw van deze informatie essentieel is bij de opmaak van latere ruimtelijke uitvoeringsplannen.

De UNESCO dringt er op aan dat vanuit Europa alleen nog transnationale dossiers worden voorgelegd: dossiers die over de landgrenzen heen gaan. Bovendien dringt de UNESCO er op aan dat we afstappen van het voordragen van veeleer klassieke monumenten als werelderfgoed. Men wil in Europa iets nieuws, iets hogers het etiket geven van werelderfgoed.

Om vanuit een zo ruim mogelijk samenwerkingsverband te kunnen handelen, zijn ondertussen de nodige contacten gelegd over de gewest- en landgrenzen heen en wordt er nauw samengewerkt met het Waalse Gewest, met de federale overheid, ik denk aan de diensten van het Legermuseum, maar ook met Frankrijk. Dit laatste niet het minst in het kader van het regionale overleg, dat in het verleden werd gepleegd door de heer Bourgeois.

In onderling overleg werd ondertussen al overeengekomen om de aanvraag voor een UNESCO-erkenning te verruimen en niet te beperken tot de slagvelden in de Westhoek en langs de Somme en de Marne, zoals de heer De Klerck terecht onderschreef. Uiteraard zullen deze in het toekomstige dossier belangrijk blijven – het zijn de sleutelfactoren van de erkenningaanvraag – maar het is een bewuste keuze om het erfgoed uit te breiden naar bijvoorbeeld de fortengordels rond Luik en Antwerpen, een slagveld als dat van Halen, of bijvoorbeeld het tracé van de zogenaamde ‘ijzeren draad’. Al deze elementen willen we mee in overweging nemen. Het ene kan immers niet los van het andere worden gezien.

Ik geef enkele voorbeelden. De fortengordels werden gebouwd volgens 19de-eeuwse militaire inzichten over belangrijke vestigingen die het grondgebied of belangrijke strategische plaatsen moesten beschermen. Zoals u weet, is later gebleken dat op bijvoorbeeld het Fort van Beveren geen schot werd gelost. Het spiksplinter-nieuwe fort werd niet in de oorlog betrokken om de eenvoudige reden dat de reikwijdte van zijn kanonnen substantieel kleiner was dan die van de Duitse kanonnen. Daarom heeft men zich gewoon overgegeven. Anders had men het fort van op afstand tot betonkiezels geschoten. Dit had tot gevolg dat het hele militaire bouwwerk bijna volledig gaaf bewaard is gebleven. Dit kan ook in een ruimtelijke context worden geduid.

Op het slagveld van Halen vond de laatste echte cavaleriëslag van de geschiedenis plaats waarin ruiters te paard het tegen elkaar opnamen. Ik verwijs ook naar de frontzones rond Ieper en Diksmuide. Dat zijn typevoorbeelden van een statisch front waar beide partijen zich letterlijk tegenover elkaar hadden ingegraven. Het slagveld van Diksmuide kan ook nooit begrepen worden zonder de rol van Nieuwpoort daarin te onderkennen.

Tot slot geef ik nog aan dat ondertussen de nodige internationale contacten worden gelegd met de mogelijkheden die rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken waren bij de Eerste Wereldoorlog in onze gewesten. Vooral die mogelijkheden waarvan we op dit ogenblik de begraafplaatsen aan het erkennen zijn. Die contacten zijn vanzelfsprekend erg waardevol – noem het lobbywerk – voor ons streven om het dossier van de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog eind dit jaar of in de loop van 2009 op de indicatieve lijst te kunnen plaatsen. Dit zou uiteindelijk moeten leiden tot de erkenning als werelderfgoed in 2014. Wordt vervolgd.

De voorzitter: Mevrouw Hostekint heeft het woord.

Mevrouw Michèle Hostekint: Ik dank u, mijnheer de minister, voor uw antwoord. Ik heb uiteraard begrip voor de praktische moeilijkheden bij de opname op de Werelderfgoedlijst waarop u hebt gewezen. Ik denk aan wat u hebt gezegd over het kwalitatieve ruimtelijke kader en de beperkingen die dat zal inhouden, de verantwoordelijkheden die daar moeten worden genomen op zowel lokaal als provinciaal vlak, en de moeilijkheden met betrekking tot het transnationale karakter. Uit de reactie in deze commissie is gebleken dat iedereen het erover eens is dat dit erfgoed van groot historisch belang is. Het gaat om belangrijke getuigen uit het verleden. Het is belangrijk dat alles wordt beschermd zodat alles kan worden bewaard.

Minister Dirk Van Mechelen: Om de voorzitter van de commissie gerust te stellen: zelfs een Antwerpenaar, weliswaar een historicus, hecht veel belang aan dit dossier.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
